

OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM W 2009 R.

Grudzień 2010

Stan środowiska naturalnego, w którym funkcjonuje człowiek, ma istotny wpływ na standard i jakość jego życia. Nadmierna eksploatacja środowiska naturalnego powoduje obniżenie się poziomu życia: zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby, zmniejszenie zasobności złóż, zasobów biologicznych, terenów wypoczynkowych i pogarszanie się stanu zdrowia człowieka. Potrzebne są więc działania zmierzające do zrównoważonego rozwoju, mającego na celu z jednej strony racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska, a z drugiej jego ochronę. Niektóre z aspektów ochrony środowiska zasygnalizowano w tym opracowaniu.

Ogólna **powierzchnia geodezyjna** województwa w 2010 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 2 417,3 tys. ha i stanowiła 7,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 1 327,8 tys. ha (54,9% ogólnej powierzchni województwa), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 778,3 tys. ha (32,2%), grunty pod wodami 138,4 tys. ha (5,7%), grunty zabudowane i zurbanizowane 86,8 tys. ha (3,6%), a nieużytki 76,6 tys. ha (3,2%). Pozostałe 9,6 tys. ha (0,4%) stanowiły użytki ekologiczne i tereny różne.

W końcu 2009 r. łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wynosiła 4,7 tys. ha. W ciągu roku zrekultywowano 169 ha (tj. o 4 ha więcej niż w 2008 r.), w tym 161 ha na cele leśne. W tym samym okresie wyłączono z produkcji rolniczej i leśnej 86 ha gruntów (w tym 96,5% stanowiły grunty rolne), które przeznaczono przede wszystkim na tereny osiedlowe (40 ha).

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych o szczególnych walorach przyrodniczych w województwie na koniec 2009 r. wynosiła 1 123,4 tys. ha (46,5% powierzchni geograficznej województwa), tj. 11,1% prawnie chronionej powierzchni kraju. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 7 872 m² obszarów prawnie chronionych. Liczba pomników przyrody wynosiła 2,6 tys. obiektów, w tym 2,1 tys. pojedynczych drzew.

Tabl. 1. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona

WYSZCZEGÓLNIENIE	W tys. ha	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	1 123,4	46,5	7 872
w tym:			
Rezerwaty przyrody ^a	30,8	1,3	216
Parki krajobrazowe ^{ab}	139,4	5,8	977
Obszary chronionego krajobrazu ^b	927,8	38,4	6 501
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	20,9	0,9	147
Użytki ekologiczne	4,5	0,2	31

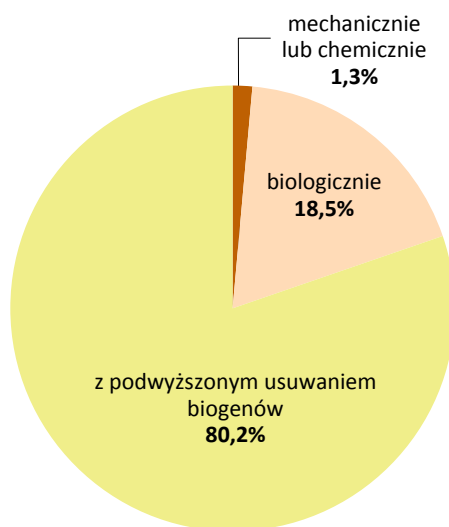
a Bez otuliny. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i pozostałych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu; w celu wyeliminowania podwójnego liczenia tej samej powierzchni.

Ważnym elementem środowiska jest woda. **Pobór wody** na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2009 r. wyniósł 144,7 hm³ (tj. o 1,1 hm³ więcej niż w 2008 r.), z tego na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej 49,0%, do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie 32,4%, natomiast na cele produkcyjne (poza rolnictwem i leśnictwem – z ujęć własnych) pobrano 18,6%.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności kształtowało się na poziomie 130,2 hm³ (na tym samym poziomie co rok wcześniej). Eksploatacja sieci wodociągowej stanowiła 42,8% ogólnego zużycia wody, w rolnictwie i leśnictwie zużyto 36,0%, a w przemyśle 21,3%.

Do wód lub do ziemi odprowadzono 65,3 hm³ **ścieków przemysłowych i komunalnych** (tj. o 1,0 hm³ mniej niż w 2008 r.), w tym siecią kanalizacyjną 71,2%. Ścieki wymagające oczyszczenia osiągnęły poziom 49,1 hm³ (tj. o 0,9 hm³ mniej niż w 2008 r.), w tym oczyszczaniu poddano 47,0 hm³, tj. 95,7% ścieków wymagających oczyszczenia (w 2008 r. oczyszczono 47,9 hm³, tj. 95,6%). W ogólnej ilości ścieków oczyszczanych 98,7% stanowiły ścieki oczyszczane metodami biologicznymi i z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczone odprowadzone do wód lub do ziemi według metod oczyszczenia w 2009 r.

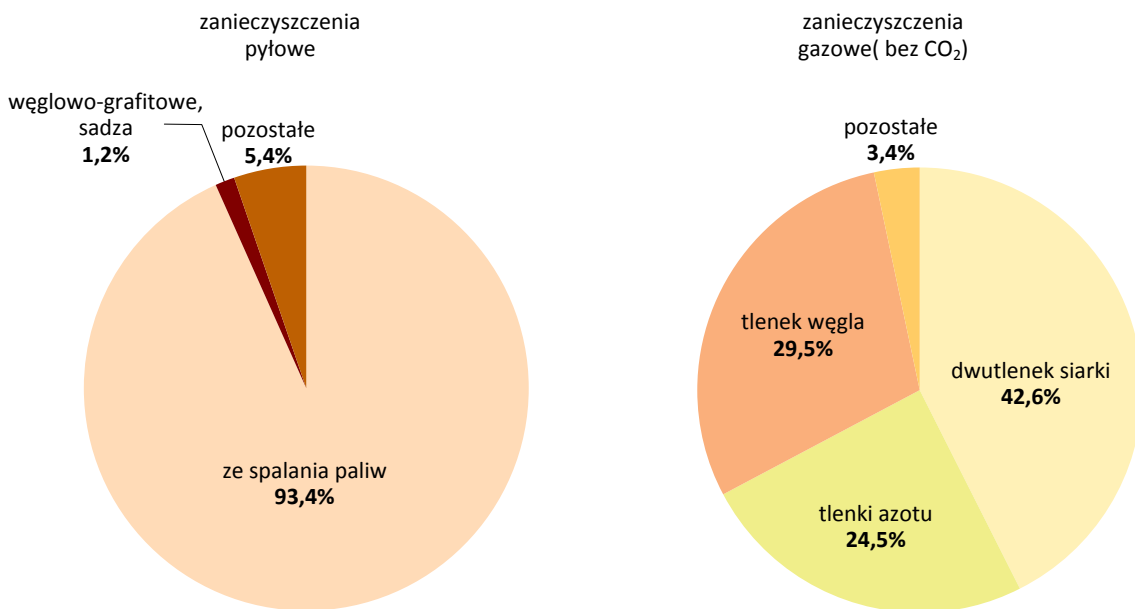
W 2009 r. w województwie działały 222 oczyszczalnie ścieków komunalnych (z tego 71,2% to oczyszczalnie typu biologicznego, a 28,8% z podwyższonym usuwaniem biogenów) oraz 21 oczyszczalni przemysłowych.

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obsługiwały 72,7% mieszkańców województwa (w 2008 r. 72,2%), przy czym 56,5% ludności korzystało z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów, a 16,2% z oczyszczalni biologicznych. Wszystkie miasta w województwie obsługiwane były przez oczyszczalnie ścieków, z tego 29 miast przez oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów, a 20 przez biologiczne.

W 2009 r. w oczyszczalniach przemysłowych i komunalnych powstało 30,8 tys. t suchej masy osadów ściekowych. W omawianym okresie 31,2% osadów zastosowano w rolnictwie, 30,8% magazynowano czasowo, a 8,1% składowano.

Głównymi źródłami **zanieczyszczeń powietrza** są zakłady przemysłowe, transport, a także indywidualne paleniska i kotłownie węglowe. W województwie w 2009 r. badaniami statystycznymi objęto 49 zakładów najbardziej uciążliwych dla czystości powietrza. Wśród zanieczyszczeń pyłowych, których emisja wyniosła 1,5 tys. t, dominujący udział ilościowy, podobnie jak w roku poprzednim, stanowiły pyły ze spalania paliw (93,4%). Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w stosunku do 2008 r. uległa zwiększeniu i wyniosła 9,7 tys. t. Emisja dwutlenku siarki stanowiła 42,6% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), udział tlenu węgla wyniósł 29,5%, a tlenków azotu 24,5%. W 2009 r. 2,6% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) zostało zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających, natomiast poziom redukcji pyłów wyniósł 97,2%. Emisja dwutlenku węgla w 2009 r. osiągnęła poziom 1 431,3 tys. t. Według stanu na koniec 2009 r., spośród zakładów objętych badaniem, 38 było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 7 gazowych.

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska w 2009 r.

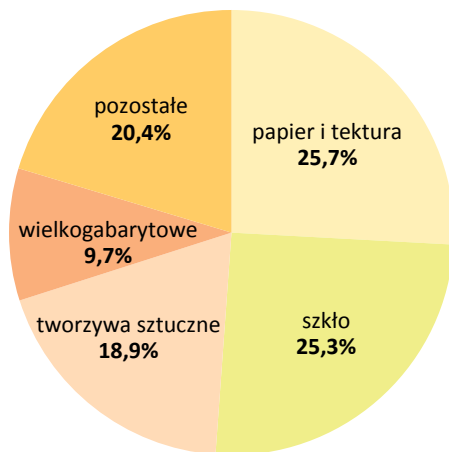

Poważnym zagrożeniem dla środowiska są również **odpady** wytwarzane przez przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i odpady komunalne.

W 2009 r. badaniu poddano 71 zakładów przemysłowych (tj. o 1 mniej niż w 2008 r.), w których ubocznym skutkiem produkcji były odpady uciążliwe dla środowiska. W ciągu roku w tych jednostkach wytworzono 755,1 tys. t (tj. o 83,2 tys. t mniej niż w 2008 r.) odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), co stanowiło 31,2 t na 1 km². Dużym obciążeniem dla środowiska były odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności; a także odpady z procesów termicznych. Spośród wytworzonych odpadów 82,2% poddano odzyskowi, 5,4% unieszkodliwiono, a pozostałe czasowo zmagazynowano. Na 1 km² powierzchni województwa w 2009 r. (podobnie jak w 2008 r.) przypadało 0,1 tys. t odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na składowiskach własnych.

W 2009 r. na terenie województwa zebrano 323,5 tys. ton odpadów komunalnych, w tym 86,2% zdeponowano na składowiskach. Z gospodarstw domowych pochodziło 72,5% zebranych odpadów. Odpady wyselekcjonowane stanowiły jedynie 5,9% ogólnej ilości odpadów komunalnych. Najwięcej było odpadów z papieru i tektury oraz szkła.

Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2009 r.

W ciągu roku do oczyszczalni ścieków wywieziono 1 014,9 dam^3 nieczystości ciekłych, w tym 66,6% to nieczystości odebrane z gospodarstw domowych.

Ochrona środowiska naturalnego wymaga inwestycji. W 2009 r. **wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska** (w cenach bieżących) w województwie kształtowały się na poziomie 256,3 mln zł (tj. o 117,0 mln zł więcej niż w 2008 r.). Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 76,8% tych wydatków, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 8,7%, w tym najwięcej na redukcję zanieczyszczeń.

Wydatki inwestycyjne na gospodarkę wodną w 2009 r. wyniosły 97,6 mln zł (tj. o 21,5 mln zł więcej niż w 2008 r.). Wśród nich największy udział miały wydatki poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody (72,3%) oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (23,0%).

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2009 r. do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej to m.in.:

- sieć wodociągowa o długości 239,2 km,
- ujęcia wody o wydajności 5 204 $\text{m}^3/\text{dobę}$,
- stacje uzdatniania wody o wydajności 19 768 $\text{m}^3/\text{dobę}$,
- sieć kanalizacyjna (odprowadzająca ścieki) o długości 106,6 km,
- oczyszczalnie ścieków o przepustowości 23 070 $\text{m}^3/\text{dobę}$.

Tabl. 2. Ważniejsze dane o stanie, zagrożeniu i ochronie środowiska

WYSZCZEGÓLNIENIE	2008	2009
Powierzchnia ogólna ^a w ha (stan w dniu 1 I)	2 417 332	2 417 346
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze w ha ^b	256	83
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania w ha	4 865	4 746
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona:		
w tys. ha	1 119,4	1 123,4
w % powierzchni ogółem	46,3	46,5
Pomniki przyrody	2 591	2 556
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	143,6	144,7
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	130,2	130,2
przemysł	30,2	27,7
rolnictwo i leśnictwo ^c	42,8	46,8
eksploatacja sieci wodociągowej	57,2	55,7
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm ³	66,3	65,3
w tym wody chłodnicze	16,2	16,1
ścieki wymagające oczyszczania	50,1	49,1
w tym oczyszczane w % wymagających oczyszczania	95,6	95,7
ścieki oczyszczane w hm ³	47,9	47,0
w tym:		
mechanicznie	0,3	0,5
biologicznie	8,9	8,7
z podwyższonym usuwaniem biogenów	38,6	37,7
ścieki nieoczyszczane w hm ³	2,2	2,1
w tym odprowadzane siecią kanalizacyjną	1,7	2,0
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	72,2	72,7
Emisja z zakładów szczególnie uciążliwych w tys. t:		
pyłów	1,4	1,5
gazów (bez dwutlenku węgla)	9,5	9,7
Zanieczyszczenia z zakładów szczególnie uciążliwych zatrzymane w urządzeniach do redukcji w tys. t:		
pyłowe	83,9	50,0
gazowe (bez dwutlenku węgla)	0,2	0,3
Odpady ^d wytworzone w ciągu roku w tys. t	838,3	755,1
W % wytworzonych:		
poddane odzyskowi	80,7	82,2
unieszkodliwione	5,2	5,4
w tym składowane	0,7	2,0
Odpady ^d dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych na 1 km ² w tys. t	0,1	0,1
Odpady komunalne zebrane ^e :		
na 1 mieszkańca w kg	240	227
w tysiącach ton	342,5	323,5
Komunalne nieczystości ciekłe ^e wywiezione w ciągu roku w dam ³	1 038,0	1 014,9
Odpady komunalne ^e zdeponowane na składowiskach w % zebranych	92,4	86,2
Wydatki inwestycyjne w mln zł:		
na ochronę środowiska	139,4	256,3
na gospodarkę wodną	76,1	97,6

a Według ewidencji geodezyjnej. b W trybie obowiązujących przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

c Obejmuje wodę zużytą do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych.

d Z wyłączeniem odpadów komunalnych. e Dane szacunkowe.